

The Center for Research Libraries scans to provide digital delivery of its holdings. In some cases problems with the quality of the original document or microfilm reproduction may result in a lower quality scan, but it will be legible. In some cases pages may be damaged or missing. Files include OCR (machine searchable text) when the quality of the scan and the language or format of the text allows.

If preferred, you may request a loan by contacting Center for Research Libraries through your Interlibrary Loan Office.

Rights and usage

Materials digitized by the Center for Research Libraries are intended for the personal educational and research use of students, scholars, and other researchers of the CRL member community. Copyrighted images and texts are not to be reproduced, displayed, distributed, broadcast, or downloaded for other purposes without the expressed, written permission of the Center for Research Libraries.

© Center for Research Libraries

Scan Date: October 19, 2007

Identifier: s-k-000002-n7

صاحب امتیاز و مدیر مسئول
ضیا کولک آلپ

پیل - ۱ صائی - ۷
نسخه می ۱۰ غروشدرو

آبونه شرائط

سنه لکی : ۵۰۰
آلئی آبلق : ۲۰۰
غروشدرو

کچوک مجموعه

اداره خانه می

داریکر
حکومت دائره سنده
ولايت مطبعه می
کلنرافیا : داریکر
کچوک مجموعه

هفته ده بر چیقار علمی ، ادبی ، سیاسی ، اقتصادی مجموعه در

۲۲ ذی القعدة سنه ۳۴۰ بازار ایرتسی ۱۷ تموز سنه ۳۳۸

مصاحبه :

اقتصاد و غرو

« اقتصاد » نامی ویردیکمز فعالیت وجوده
کلندر . [اجتماعی فعالیتلرله اوفاردن بحث
ایدن علماری آیرد ایتمه لیدر : اقتصاد
اجتماعی بر فعالیتک آیدر ، بوندن بحث
ایدن علمه « اقتصادیات » نامی ویریلیر .

بر مانک احتیاج جاری ، معنوی احتیاجلرینه
منحصردکلندر ، مادی احتیاجلری ده واردر .
جهینک معنوی احتیاجلرندن دین ، اخلاق ،
صنعت ، معافله ، لسان کی فعالیتلر ،
دوغدینی کی ، مادی احتیاجلرنندن ده

بر همیشه واسطه می یابیم ایستهباز ، ظلم ،
[صنعتکار ، فیلسوف اوله بازر . نور کیده
بووک ظالمرك . صنعتكارلرك . فیلسوفلرك
یتیشمسی ، اقتصادی حیانتك چوق کیری
اوله سندنر . مملکت مزده حیاتی ، بوکی
حسی ذوقلره وقف ایده جك رقاهل کنجلر
وق کبدر . اسپنوزاکی ، ژان ژاک روسو
کی مادی ال ایشلره قانعه کچمه رك .
زمانی بوکی بوکسک فعالیتلره حصر ایدنلرغه
میرده اندرور .

نور کیده ، اوندن بری فکری فعالیتلره
آز جوق اوغراشانلر مأمورلر صنفیدر .
بونلرده ، آنجق رسمی وظیفه لرندن اختلاس
ایندکری قیسه زمانلرده بوکی لوکس ایشلره
اوغراشماشلردر . مع مافیه ، مأمورلرك
بووکسک ایشلره کوستزدکری هوس .
بوولرك تانهايته قادار کیده رك حقیقی
متخصصلر اولق ایچین دکلدردر . مأمورلرك
بوفکری ایشلره اوغراشمه سینه بگانه سائق ،
« تزیین ذات » موداسیدر . شرفده ، اوندن
بری ، فکری هنرلر ، مدیر صنفلری سوشلرین
زینلر کی تلقی ایدیلشدر . اسکی دورده ،
اون ایکی علم وهنری اوکره رك ، هرابشدن
بخت ایده بیلیر بر هزارفن اولق . بونون
کنجلرك بووک املیدی . آوروپاده بوکی

اخلاقدن بحث ایدن علمه « اخلاقیات » ،
صنعتدن بحث ایدن علمه « بدبعیات » ،
دیندن بحث ایدنه « دینیات » ، لساندن
بحث ایدنه « لسانیات » ، قارده و آلتلردن
بحث ایدنه « فنیات » ، آدلری ویریلیر .
اقتصاد ، اراجماهی فعالیتلرك تعلیدر .
زیرا ، بر جمعیته ، هر کونکی ییه جکفی
دوشونمیه جك درجه ده ایراده مالک آداملر
بولونمازسه اوراده ظالم ، صنعتکارلر ،
فیلسوفلر چیقماز . انسانک بر طرفدن
قارنی دو بورمق ایچین خوشلانما دینی بر حرفته
اشغال ایدرک پارا قازانمق چالیشمسی .
دیگر طرفدن نفسی علمه ، صنعته ، فلسفه یه
وقف ایتمه می ممکن دکلدردر . بوکی بوکسک
فعالیتلره نفسلری وقف ایدنلر ، بر طرفدن
یالکر ذوق آله جی ایشلره مشغول اوله بیله جك
قادار بر ایراده ، دیگر جهندن کیشخانه ،
دارالاشغال ، فنی آلتلر کی واسطه لره مالک
بولونان فردلر اراشدن آریله بیایر . نور کیده
اقتصادک انکشافیه زنکین بر صنف یتیشمه دیکی
ایچین ، یالکر ذوق آلدقاری ایشلره
اوغراشان کیمسلر پک آزدر . علم ، صنعت ،
فلسفه کی فعالیتلر ایسه ، آنجق فطری
بر انجذابیه ، درونی بر ذوقه بیله جی
ایشلر دندر . علمی ، صنعتی ، فلسفه یی

نتیجه سیدر. زده اختصاصه بر درجهیه قادر
 قیمت ورن، آرزوق علم عشقه یا خود
 صنعت ذوقه بازی یازان ایکی شخصیت
 خاطره کلیدور: شمس الدین سامی، توفیق
 فکرت. مع مافیه، بونلک اختصاصه کی
 درجه لری ده، ملکتمزده کی اقتصادی تقسیم
 اعماله متناسب اولدیفی نظردن اوزاق
 طوعمالی!

اقتصادی حیاتک بوکسامه سی، بالکر
 متخصصلرک یقشمه سی ایچین لازم دکلدن.
 دیگر اجتماعی فعالیتلرک باشامه سی ده،
 هر برینک زنکین برودجهیه مالک اولمسه
 باغیدر. مثلا عاملک یوکسامه سی ایچین
 بویرک کتبخانه لر، ملی خزینه اوراقلر،
 انوهرافی و نارنج موزه لری، انجمن
 دانشلر، دارالفنونلر، دارالمساعیلر،
 دارالاشغال لازمه لر. بونلری یاشامیه مالک
 ایچین بوبوک بره مارف بودجه سی ایستر.
 بیمیات ایچین ده موزه لر، تیاترولر،
 دارالاحفالر، دارالبدایملر، سرکیلر،
 قونسلرلر لازمه لر. بونلرک وجوده قلمی ده
 زنکین برودجهیه محتاجدر. اخلاق
 نقطه نظرلرلر ده، ملاتک خارجی استقلال
 قوناراجق اوردو ایله دونانما، داخلی
 امنیت و عدالتی تأمین ایدمجه اداره و عدلیه

گیمسلره دیله ثنات و دیلیلر. فقط،
 اوراده دیله تانتلر بکشیلمه یین بر زمرة
 اولدقلری حالد، زده کی هزاراقلرک
 مقبول گیده لرلرک صابیلر. آورواده،
 بالکر متخصصلرک اثرلرینه قیمت وریایر.
 زده ایسه، هر شیدتی بحث ایدمیلرلر
 اوتوریته طانیلر. بونلک یینی ده ینه اقتصادی
 حیاتده بولمیلرلر:

برملکنده اقتصادی حیات نه قادر
 بوکسامه، تقسیم اعمالده اورجه ده دریندر.
 یوکسک فعالیتلرک برر اختصاص مسلیکی
 اولمیه سی ده، آنجق تقسیم اعمالک چوق
 درینلشمش بولوندیفی یرلده قابلدنر. دیلک
 عامده، صنعتده، فاسفده اختصاص
 مساکلرینک ظهوری ده اقتصاد ساحه سینده کی
 تقسیم اعمالک انکشافنه باغیدر. او حالد،
 زده یقشمه ایکی بوبوک متفکرلرله اویبارک نه دن
 دولایی هزاراقلرک قالدقلرینک سری آکلاشیلدی.
 مثلا، آتشین برونلر و اولان نامق کالک هم اداره
 مأموری، هم سیاسی هرر، هم رومانجی، هم تیاتر
 یازان، همده شاعر اولمیه سی، بردرجهیه قادر
 ملکتمزده کی اقتصادی شرطلرک برنتجه سیدی.
 امراء، محمود اسعد، احمد مدحت افندیلر
 کی محیط المعارفی سیالرک یقشمه سی ده
 بردرجهیه قادر بواقصادی شرطلرک

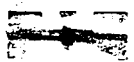
کمی کنیش و بوبوک تشکیلاتلره احتیاج
واردرد. بوتشکیلاتلرک میایارلرجه، مصرفلره
محتاج اولدنی دمه، مبداندرد. بونلردن باشقه،
دینک تشکیلات و عیسادتری ده زنکین بر
بودجه محتاجدر. اورولایلرله آمریقالیلر
دینی آیدیلر ایچین میایارلرجه مارا صرف
ایدیورلر: ایثالباده تاراشو شهرینو، حایه
ایدن عزیزه مخصوص بر مقدس کون واردرد.
بو کونک، خصوصی بودجهسی بر میلون
ایثالبانی فرانکیدر.

کورولیلورک بوکسک فردیتلر کی،
بوکسک فعالیتلرک ده دوغمسی و یاشامسی،
هپ اقتصادی حیاتک بوکسلمه سینه باغلیدر.
اوحالده، اقتصاده وریلهجک اهمیت. یالکز
مادی رفاهی تأمین ایتمکله قاناز، بوکسک
فعالیتلرک ممکن اولمسنده زمین حاضرلار.
برملککنده، اقتصادی حیات بوکسک دکلمه،
نه علم، نه صنعت، نه فلسفه، حتی نه ده
اخلاق و دین بوکسک تجلیارینی کوسترمز.
دینک که الکمنوی ذوقلری، اک روحانی
وجدلری دویه بیامک ایچین ده یه اقتصادی
حیاتک بوکسلمهسی اقتضا ایدیور.

بو حقیقت، یالکز بودرجه ده قاسمیدی،
هیچ برکیمسه اونو قبول ایتمکدن چکیمزدی.
فقط، (کارل مارکس) ایله طرفدارلری

بوندن مفرط بر مذهب چیقاردیلر. د تاریخی
ماده جیلاک، ثانی آلاک بواجتماعی مذهب
کوره، اجتماعی حادثلر آراسنده شائیت
اولان یالکز اقتصادی حادثلردر. علمی،
فلسفی، بدیی، اخلاقی، حقوقی، سیاسی
لسانی، دینی حادثلر کوانک-حادثلر، دنی
عبارتدر. [د کوانک-حادثلر = علمی
فهنومهلر، انسانک فعالیتنه هیچ تأثیری
اولمایان کندی کولکسی کی، تأثیردن،
قوت و نفوذدن حاری بوش کورونوشلر
دیگدر] یه بومذهب کوره، اجتماعی
حادثلر ماهیتی حازر اولان یالکز
اقتصادی حادثلردر، دیگر اجتماعی حادثلر
یالکز نتیجه اوله بیلیرلر. فقط اصلا-بب
اوله مازلر.

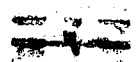
کورولیلورک تاریخی ماده جیلاک، ک
اساسی، اقتصادی حادثلرک اهریتی کوسترف
ساده، بسیط بر حقیقتدر. فقط، بو حقیقت،
مبالغه ای بر شکله صوفوانجه حقیقتلرکی غیب
ایندی. چونکه، اوله، اجتماعی حادثلرک
هر نوعی، بر اجتماعی شائیتدر. ثانیاً
بو حادثلرک هر نوعی دیگر لرینه و وفار
آراسنده اقتصادی حادثلر، وثر و سبب
اوله بیلیر. مثلاً سحر دیندن دوغدی کی،
اقتصادی تکسپکاردن بر چوخی ده سحر دین

پایان ، دینی و اخلاقی اقتباه و وجوده کثیره
عسگری و سیاسی ، اخلاقی و دینی ، بویوک
آداب اراده بر فیضی مستحصله
او حاله ، و یاریکی جمعیت ، متحصصله
مربک اولمالیدر ، بیک داهای و غره در
چونکه ، هر متخصمی مستحصل اولفله برابر
متخصمی کلی ، - اقتصاد یافته خصوصی
بر معادده قولانیان - مستحصل تپیری کی
سوه فهمه - بپ اولماز .

اقتصادی تقسیم اعمال انکشافی ،
عینی زمانه اجتماعی فعالیتارک بری برندن
تمیزی همایه سیله ده بولداساق ایدر . ترقی
ایتمهش جمعیتلده ، حقوق ، سیاست .
اخلاق ، فلسفه ، صنعت ، علم کی فعالیتلر
دیندن روز تمایله تمیز ایتمهش لدر . اجتماعی
تقسیم اعمال ، بونلرکده بری برینه قارشی
حریتلری تأمین ایدر . اجتماعی بر حیاتک ،
اجتماعی بر فعالیتک حریتی ، کندبسی ایچین
اولمسی دیمکدر . مثلاً بمضارنجی ، صنعت
اخلاق ایچین یاخود اقتصاد ایچین ده
صنعت و نظرله باقی ، صنعتک اصالت و حریتی
قبول ایتمه مکدر . حقیقی صنعتکارلر ایسه
دائماً صنعت صنعت ایچیندر ، دستورینی
شمار ایدمیشلدر . صنعتک کندبسی ایچین
اولمسی ، بذاته بر فایده طایفه سی دیمکدر .

دو غمیشدر . اخلاقی ، حقوقی ، سیاسی ،
دینی ، فلسفی ، لسانی ، فنی حادثه لک ،
اقتصادی حادثه لر اوزرنده کی مؤثرلکری ،
سیلکلری ده هیچ بر صورتله انکار اولونه ماز .
اقتصاد به الفالی بر موقع و برن مذهب لدرن
بریمی ده . (ادمون ده موان) ک تأسیس
ایندیکی اجتماعی مذهبدر ، بومذهب کوره ،
یاریکی جمعیت ، بالکز مستحصللردن عبارت
اولمالیدر . بوسنور ، هر دشکلنده هر کس
طرفندن قبول ایدله یلیر . چونکه ،
مستحصل ، کل سنک مدلولی نقطه نظرله
کوره دکشیر . ادمون ده مولفه طرفدارلرینه
کوره مستحصل ، بالکز اقتصادی
حیانه کی مادی محصولی وجوده تنیره نلدرده .
حال بوک ، حقیقی اجتماعینجیلره کوره ،
دینی ، اخلاقی ، دینی مافلوی وجدلره ، ذوقلره
منبع اولان اثرلری وجوده کثیرملکده بر
استمحصالدر . استحصالت غایبی انسانلره
رفاهله برابر مادی ده تأمین ایتمکدر . رفاه
مادی استحصالی استلزام ابتدیی کجه ده ،
سعادت ده ، معنوی استحصالره لزوم کوسنور .
مستحصلک ، مناسی کیشله یانجه ، بر شاعر ،
بر فیلسوف ، بر عالم ، بر موسیقشناس ، بر
رسم ، بر معمارده مستحصلدر . وطنی
نماکدن فورناران ، دواته عصری قانونلر

صنعت ، باشقه پرشی ایچین اولورسه ، اوزمان
بالکز بر واسطه ، موقعدره قابیر . برغایه ،
مرتبه سینه چپه اماز .

صنعت حقنده کی بواجی نقطه نظر عینله
اخلاق ، دین ، و ماقاله حیاتلری حقنده
موجوددر . بمضارنجی ، اخلاق جمعیتک
انتظامی ایچین بر واسطه در . اک یوکسه
فضیلتلرک ، هیچ برغایه به معطوف اولمایان
فللرده تجلی ایتدیکی یکن معاحبه مزده
کوستردک ، دینده هیچ برزمان باشقه بر
غایه واسطه اولقله موقفی محافظه ایدمه ز . دین ،
یقینلی اعتقادلریله و فیضلی عبادتلیله روحه
بو بوک بر وجد ، صمیمی بر سعادت و بربر ،
دینی حیات بر وجودلری یاهاق ، بو ذوقلری
طاعتقدر . بمضیلرینه کوره ، دین ، سیاست
ایچیندر . حقیقده ایلسه . دین بالکز
کندیسی ایچیندر . دینه کرچکدن قیمت
ویرنلر دینک اعتقادلرینه و عبادتلیرینه قیمت
ویرنلردر . یوقسه ، دینک باشقه برغایه
ایچین ائی بر واسطه اولدینی قبول ایدنلر
دکادر . زده ، منور صنفک دینی بر حیات
یا شایامه سی ، بو یا کاش تاقینک بر نتیجه .
سیدر . چونکه ، زده کی دخیلر ،
انتیظه دینی ، بر سیاست آلتی .

تاقی ایدنلردر . حتی ، مثبت علملری ،
دیندن چیقارمه چالیشانلار وار . بوندن
باشقه ، دینک کندی معنوی قوتنه اهمیت
ویرمه بهرک ، نصیحتلرینی ، اوشادلرینی
حکومتک مادی قوتیله انفاذه چالیشه سیده
قائده لی بر نتیجه ویرمن .

ماقله به کانبجه ، بوده باشقه برغایه
ایچین دکادر . فیلسوف ، صرف دوشونمک
ایچین دوشونور . بوسرست دوشونوشی
کندیسی هانکی نقطه به قادار کوتورورسه ،
برواسنرجه اورابه قادار کیدر . فیلسوفلر
بری برینی قوتتول ، تعدیل و انعام ایتدکلی
ایچین اک جرئتلی دوشونوشلردن ییله
برنگله چقمق احتمالی یوقدر . بناءه غایه
حقیقی ماقاله نک سرست جریانندن هیچ
اندیشه ایتمه لیدر .

شیمدی ، بوه صاحبلردن عمومی بر نتیجه
چیقارالم : اجتماعی شائیتلر غایت مرکب
و مصللدر . بناءه غایه ، اجتماعی حیاتی
تدقیق ایدنلر وحید الجانب اولمالیدر ،
اجتماعی شائیتلری واحده ارجاع اتمک
چایشمالایدردر . بضی متفکرلرک بالکز
دینه ، بمضیلرینک بالکز اقتصاده قیمت
ویرمه سی دوشورو دکادر . جمیتک حیاتی
ایچین بونلرک هر ابکی سیده لازمدر .

رجه سنده كى علاجى كى . بويش تورلو
حياتى مقدارلىنى علمى برسونده تعيىن
ايش اولاليدىر .

ضيا كوله آلب

تورله دولتنك تكاملى

(۴)

اورته ايل

اورته ايل ، ايكي کوچوك ايلك برلشمه سندن
حصوه كلن اجتماعى هئندىر . کوچوك ايلك
دورت بويدىن مركب اولدينى كوردك .
اوحالده ، اورته ايلده سكرز بويدىن مركب
اولاق لازم كلير . سكرزلى تصيفى اولانايمان
توركارينك آهده كورسيورز . (نايمان)
مفولجده سكرز معناسه دور . ياقوتلرده ،
آلتاي توركارينده سوك قول سكرز بويدى
مركبدر . غرب توركارينك اجدادى اولان
اوغوزلرده بوسكرز بويك ظاهرده آلتاي
اينديكى كورسيورز . حاله بوك اوغوز
ايلنده ده شولن ، آدى مى ضيافته
سوكوكارك ، اندام كوشلارك ، عددى
سكزدر . چونكه خان الله خاتونكده
سوكوكارى واردر . (سوكوك) - وكوش
كله سنىك اصلدركه دينى ضيافته مقدس

فكر كى ، اخلاق ، صنعت ، فلسفه ،
علمده ، اجتماعى حيات ايچين عيىن درجهده
زومليدر . بونلرك يالكرز برينه قيمت
ويروب ديكرلرينه اهميت ويرمهك ،
وجود سنده كى عضولردن يالكرز برينى قائملى
طايوب ديكرلرينى قائم سز كورمك كيدير .
شوقدار وادك بواجتماعى حياتلرك هيسنه
قيمت ويرمكه برابر ، آرالرنده كى ساسله
مراتبى آرامقده لازمدر . انسانده عقل
وظيفسى ، هر شئي لايىق اولدينى موقعه
قويغقدر . عدالتده . هر كسه حقى
ويرمكدىر . بومصاحبلرده ، مختلف قيمتلر
آراسنده كى ساسله مراتبى تعينه چالبيد .
يفهز كى ، باشقه باشقه نولردن اولان
كزيده لرك بري برينه نظراً موقعلرينده
كوستر كه اوغراشدق . اجتماعى قيمتلر ،
بوسورتله بر منظومه جانى ، برسيستم
شكلى آلدى . انسان ، اجتماعى قيمتلر
آراسنده بر ساسله مراتب قبول ايتمزه ،
حياتنه بر و غرام ياپمى . دينى ، اخلاقى
دينى ، مافلولى واقفصادى حياتلردن هر برينه
نه درجهده اشتراك ايتمى لازم كلديكى
تعين ايدى . متفكر انسانلرك حياتى ،
بويش تورلو حياتى محصه سيدير . بوانسان ،
منتظم بر هر كچه بيلمك ايچين ، بر طيب

قورباندن هرمنك ييه يله چكى عضوى افاده
 ايدر. مقدس قوربان اولان تيب او كوزى
 (ايل) لك تمايلدر. او حالده ، ايلي تشكىل
 ايدن مختلف تشكىلاتلر دن هر برى ،
 او كوزك بر عضويه تقابل ايجلدر : او كوزك
 باشى خانى ، قارى خانوفى ارانه ايدر .
 او حالده ، خلك سو كوئى (باش)
 خانونكى (قارىن) اولمايدر . او كوزك
 صاغ طرفى ، ايلك صاغ قولى ، صول طرفى
 ايسه ، ايلك صول قولى تمثيل ايدر. او حالده صاغ
 قولى تشكىل ايدن اوج بويوك بويك سو كوشلرى
 صاغ بوطله صاغ آشيقاى وقابورغه اولمايدر.
 صول بوطله صول آشيقاى وصرتانى صول قولى
 تشكىل ايدن اوج بويوك بويك سو كوشلرى اولماق
 لازم كاپر. ايشنه ، اوغوزلرده بوي بكاريه خان
 و خانون بومناق دائره سنده آنجق كندى
 سو كوشلرى ييه بيليرلردى (بالكنر خلك
 صيرت ماتندزه حصه سى واردى) بوندن
 آكلاشيپدوركه اوغوزلرده ايل تشكىلاتى
 سكلزلى بر تصنيفه اعتقاد ايدپور . ذاتا ،
 يوقا ريده اوج او قلرك نه صورتله درت
 بويدن اوچه اينديكى كوستر مشك . بونلر
 ينه اوج بويدن مركب اولان بوز او قلره
 اتحاد اينجه آلتى بويدن مركب برايله
 او ايلر . فقط ، خان و خانونه برار تشكىلاتلرى
 ينه سكلز بوي حكمنده در .

اورته ايلده (اورته ناتوريزم) آدينى
 ويره يله چكنر بردينى سيمتهمه استناد ايدر .
 اورته ناتوريزمده الاهرابكى طاقه آريلير .
 رنجى طاقم (كوش) ، (آي) ،
 (بيلديز) كى مياوى تا كر بلردره بونلر
 (كوف خان ، آي خان ، بيلديز خان) ديلير .
 ايكنجى طاقم (كوك [كره هوايه] ،
 طاقم ، دكر كى خلك بر سولردر . بونلر ده
 (كوك خان ، طاقم خان ، دكر خان) آدرى
 و بريلير . بوايكى طاقدن رنجيمى ، اوغوز
 ايلنك صاغ قولى اولان بوز او قلردن اوج
 بويوك بويك تمايلدر ، ايكنجى سيمده
 صول قولى اولان اوج او قلره منسوب
 اوج بويوك بويك تمايلدر . صوكرالرى
 بويوك بويوك بويلردن هر برى دوردر تالى
 بويه آريبلديغندن ، اوغوز ايلنك بويلرى
 يكرمى دكوردنه بالغ اولمشدر . بونلرى
 صيره سبله كوسترلم :

- صاغ قوك : بوز او قلر
قاي	{	كوف خان بويلرى
پايت		
القاوى		
قارم اولى	{	آي خان ،
ياز		
دوكر		
دودرغا		
پارلى	{	

ایتمکده ینه بردوام ایدیلر . بونی اثبات ایدن
جانلی دلبار ، بویوک و بولرک شترک اونغونلریله
سوکوکلریدر .

اونغونلر . — (اونغون) چارک
معنا سندهدر . بر بویک اونغونی اونک مبارک
طاییدنیر رحبواندر . اوغوزلرده بو حبوانلار
آوجی قوشاردن انتخاب ایدیلشدر . هر یی
کندی اونغونه حرمت ایتمکله ، اوکالوق
آتماق قله ، اتی عهه مکله مکلفدر . اوغوز
بویلرینک اونغونلری شونلردر :

(۱) کون خان بویلری - اونغونی : شاهین

(۲) آی . . . قارمال

(۳) یلدیز . . . طاوشان بیل

(۴) کۆک . . . صونفور

(۵) طاغ . . . اوج قوش

(۶) دگر . . . چاغری

سوکوکار - سوکوکلرک مامعتنی وقاریده

تشریح ایتمشدک ، اوغوز بویلرینک سوکوکلری

آشاغدیکی وجهلهدر :

خان : باش و اوچا (میرت اتی)

خان : قارین

کون خان بویلری : صاغ قاری باغری (رط)

آی خان : صاغ آقبلی

ییلدیز خان : اویا کو (قادرغه)

کۆک خان : صوک قاری باغری

افشار
قاریق
بکدیلی
قارنین
ییلدیز خان

صول قول : اوج اوقلر

باندر
یچنه
جاوادر
چینی
کۆک خان بویلری

سالور
ایور (ایمالی)
الابونلی
اورکر
طاغ خان

ایکدر
بو آدوز
بیوا
قنق
دکز خان

بویکر می دورت تالی بویان هر برینک

کندینه مخصوص (عهه) سی وارددر .

بوتغالر جامع انوارینده ، محمود کاشغری

لغتده رسملریله کؤستریلشدر . اوغوز

بویلری سورولریقی ، خزینلریقی بوتغلرله

تقریق ایدرلردی ، فقط ، تمغال هر تالی

بو مخصوص بر شخصیت و بر مکله برابر

بونلرک همدوردی بویوک بر جوی تشکیل

دگر خان : سول آشيقل

طاغ خان : اوجايه (سیرت آق)

اوغوزلرک بويوک بويارى آلتى اولدینی
کي متفقرلى ده آلتى ايلدن عبارتدر :

اوينور ، قالاچ ، قاتقلى ، قارلق ،
قپچاق ، آقاچ اری .

اوغوز ایلندهده ايکي قول بری برینه
مساوی اولدینی کي بکرمی دورت بويوک
هپسی بربرینه مساوبدرلر . بوی بکرمی
بويارک منلرلندن عبارت اولدینی کي خاندهده
بوی بکرمیله قراريله حرکت ایدر . بکرمی
دورت بوی بی یا « کنگاش » = شوری ،
صورتنده ، یاخود « شولون » = ملی ضیافت ،
شکندنه طوپلانهرق مذاکره ایدرلر . خانده
انخابی یاخود خامی بوجاسلر طرفندن اجرا
اولونور . دیمککه اورته ایلده ، کوچوک
ایلده بوی دواناری کی تمبه ده ، وقراتیکدر .
« ایلمی یامان ، بکمی یامان ؟ » دیتوری
بو حکومتلرک ماهیتنی کورتیکه قایدیر .

عنائی دولتی روم ایلی و آمارولودن
عبارت اولمق اوزره ايکي قولة آیریلندی .
میت سوارباری آلتی بولوکدی : سپاه ،
سامحدار ، علوفجیان یمین ، علوفجیان یسار ،
غربای یمین ، غربای یسار . وزیرلرک ایچ
اوغلانلری ده بکرمی دورت عدددی .

اوغوز تشکیلاتک عینی باشقه قولمردهده

کورویورز . هیونق نودولتک مؤسس اولان
(مته) ملتنی (صاغ قول) و (سول قول)
آدريله ایکی قولة آیرمشدی . هر قولة
بر بکرمی قوماندا ایدیوردی . ولی عهد
سول قول قوماندا ایدی . دولتک اک
بويوک مأموبیتلری آلتی عدددی . اوردو
یکرمی دورت تومان (اون بیک کیشیک
قلعه) ، منقسمدی (ده کینی) مغولردهده
عینی تشکیلاتی بولویورز .

مغولر صاغ قولة (براغونفار) ، سول
قولة (جاغونفار) دیرلردی . « اسکی
زمانده موغولر (تومان) نسجه اولونان
آلتی قولة ، منقسمدی . بونلرده جاغونفار
وبراغونفار ناملریله ایکی قولة آیریلردی .
صاغ قولة خان قوماندا ایدردی . سول
قول خانک برادری یاخود اوغل طرفندی قوماندا
اولونوردی . (غراند آنسیقلوپه دی ، بلوشه)
مغوللرده بکرمی دورت بوی تشکیلاتی ده
کورویورز : « اون یدنجی قرنده یازیلش
مکمل بر قانون بولویورز . ۱۶۴۰ تاریخ
میلادبسنده قبیلهک بکرمی درت رئیس
طرفندن تمیل ایدبان (اوراتلر مجتمه سی)
۱۱۵ مادهک بر دستور قبول ایشی
(تاریخ علم حقوق)

فرست زمانك كلدیكنی كوردی . برکونی ،
 طایفه سلطانی ، بر فقیر فزك دو كونه دعوت
 ابتدی . فقیرلری چوق سون كنچ قادینك
 دامارینه كیرهك اونی قادردی . بوزن
 الماسینی طاقدره رق كندی اوینه كوتوردی .
 كیچكین ، رابر اودنی چیه دیلر ، قیره
 دوغرو كدیورلردی . طایفه ، یولك
 یاكش اولدینی ، قیره دوغرو صابده قیرینی
 سوبله دی . اووهی آنه سی دوكون یاقینده کی
 برکونده در ، دیرك ارنی اویلا مقده دوام
 ابتدی . نهایت ، بر سوكنارینه كلدیلر .
 اووهی آنه ، قزینه ، سو بونوب سوویه
 كیرده سنی بیقاییم ، دیدی . طایفه ،
 قوجه سنك حمرنیله دلی کی اولمشدی .
 دوشونمكسزین اووهی آنه سنك مریدینكی
 یاپوردی . الماسلرینی ، انجیلرینی چیقاردی ،
 سو یونرق سوویه كیردی . اووهی آنه سی
 برته پیله اونی صوبك درین یرلرینه دوغرو
 ابتدی . الماسلرینی البسه لرینی آلهرق
 اورادق ساووشدی .

طایفه ، آنه سنك زماننده اوكره ندیكنی
 ایچین ، رازوزمه بیایردی . اوغراشه رق
 جانی چوشقون صولردن قورتاردی .
 ایرماك قیسنه چیه دی ، البسه سنی ،
 الماسلرینی آرادى . بیچ برینی بولاماچه

یاقوتلرده ده یگرهی دورت بوی تشكیلانی
 وار :

بروك پترو مقدس قازی كوسترمك
 ایچین پترسبورغه یاقوتلردن یگرهی دورت
 شامانی كتیر تمش . یگرهی درت عددی سلچوق
 تشكیلاندى انا بكاره ، ابویله و ، صرده کی كوله من
 تشكیلانده كچمشر . حق ، بتایس كر دلرندن
 (روزك) عشیرتی ده ابی قوله و یگرهی
 دورت بویه منقسمدر . اوغوزلرده ابی ،
 آتی ، یدی ، اون ابی ، یگرهی دورت عددلرینك
 مقدسلیکی ، اورنه ایل تشكیلانده اساس
 اولارلنددر .

ضیا كوله آلب

خلق ماصالی :

بیلانی بگله پلتان بك

— ۲ —

كل زمان ، كیت زمانه ، قوشو دروازه
 عماره باشلادی . پاشاه كندی سنك اختیار
 اولدینی ابلی سوردرك باش قوماندانلی
 بیلان بگه ویردی . بیلان بك سو كلی
 قاریخنه آله ایصارلادق دیرك حربه
 كندی .

اووهی آنه ، طایفه پتالقی باغی ایچین

او وى آتە سىڭ قوردىنى دولابى آكلادى .
چىرىل چىلاق اولدىنى ايچىن كوندوز
ميدانە چىقامازدى . اوحالە ، زەدە
ياپىنە جەدى ؟ قارشىدە رىزارلىك طاشلىرىنى
كوروجىداورايە دوعرو كېتىدى . رىزارلىك
يانتە اوطورەق ايستىدى . فقط ، قېتە
بايىناتاق كادېكىدن جانىزكى يە سىرىلدى .
اوبايىن ياناركنى ، يانتەكى سىزاردن برىقايىق
آچىسى . كىچ رىشەزادە ميدانە چىقارغى ،
زواللى عايشىنى قوللارى آراسىنە آلدى .
مىزارلىك ايچىنە كوتوردى . مىزارلىك ايچى
بىر تەبەكى كېنىشىدى . اورادە اللەرنە كىتاب ،
كاغە ، قلم بىش آلتى چوچوق درىسلىرىنە
چايشىيورلردى . شەزادە ، جوقلە دىدىكە
« كىرەمە برىولداس ، سىزەدە برآتە نىرەدمە
چوچوقلار سويىچلە برآتە بەباقىلەر ، « چوق
كوزل برآتە ! » دىدىلەر . عايشە ساطان
بومىزارلىك ايچىندە دورت آي بايىن قالدى .
شەزادە امىزىكلە آغزىدن سىود آقەتىرق
اونى سىلىيوردى . برآكون كوزلىرى آچەرقى
اطرافىنە باقدى . قارشىسىندە شەزادە ايله چوچوقلارنى
كوردى ! « سىڭ كىسىگىز ، بورامى زە سىدەرە
دىدى . شەزادە دىدىكە « بىن سىڭ كې
انسىن سويىتىن برىشەزادەم . آدم پلانىن بىكەرە
برى پادىشاھى چوچوقلارنى اوقۇتق ايچىن

بى بوبولەيەرك بىر تەبەك ايچىنە « بىس ايتىش ،
بورادە ايشىم كوجىم ، شو كوردىك چوچوقلارە
درس وىرەمىكەر . » عايشە ساطان ، تەبەك
ھىرطرفى كورمىك ايچىن دولاشىمەنە
باشلادى . فقط ، بوآندە قارىڭك ايچىندە
نوجوك روجوك قىلمىلدىنى دويار كې
اولدى : كېە اولدىنى آكلادى . بىر كې بورقۇلمە
باشلادى . سىلان بىكەن آرىلەلى چوق زمان
كېدىكى ايچىن بىكەك سىلان بىكەك رەھبەرسى
اولەمازدى . اوحالە ، بوزەدن كەيپايردى ؟
بوآندە ، درس اوقۇيان چوچوقلار « سوكۇلى
آتە ! بىلەپامىز تە بولە كوزەل برآتە
كىتىردىكى ايچىن چوق سىرەك ، دىمە سىلەرى !
اوزمان ، عايشە ساطان ، ناسل برقارەنە
اوغىرادىنى آكلادى . چىلاق اولدىنى
ايچىن دىيا بوزىنە چىقامازدى . قوللار
يورندە برىبابىجى ارىكلە بارىر قالىدە ھىچ
دوعرو دىكلدى . فقط ، كىندىسى تە
زماندىن برى بوآزلى يورندە بولونىيوردى ؟
بونى پلانىن بىكەن سورونجە « دورت آيدىن
برى ، جواپى آلدى . اوزمان ، پلانىن
بىكەن كېە قالدېنە ھىچ برىشەرسى قالمىدى .
پلانىن بىكەك ، عايشە ساطان دوشوندىكى
سىزىيوردى . يانتە باقلاشەرقى « اللە بىزى
برەزادە چىرىل چىلاق برلىدەرمىكە بىزى

برعزہ نکاحلامش دیکر . شیدی
شکاحزی کندی کندیمزده قییه بیایر . بن
ایسترمک دنیاہ و آخرتہ بری برعزک
بولدائی اولم ۱ .
عایشہ سلطانہ بوزلر اوزرینہ تیردہ کہ
باشلادی ، کوزلرینی یرہ اندیرہ رک و یان
اولی برقادینسم بوایکچی نکاح ناصیل اولورده
دیدی .

پلتان بک — ابوا ، بن بوراسنی هیچ
دوشوته مہشدم . فقط . کیم بیایر ، بلکه
اسکی قوجه کر شیمدی یاشامبور .

عایشہ سلطان — یاشیورسه ؟

پلتان بک — حیاندہ اواسہ شیدی بہ
قدرسزنی آراد بولوردی .

عایشہ سلطان — بن دہ اویلہ ظن
ایندیوزم . پیلان بک حیاندہ اولسیدی .
سحر قوتیلہ بنم بورادہ اولدیمچی آکلایہ
بیایردی .

آرادن برقاج آی کچی . عایشہ نک
دوغورمہ زمانی یاقلاشمشیدی . بربرلرک
کتیردیکی قومشاردن ، عایشہ سلطانہ ، کندی
کندیہ برقات البسہ دیکمشدی . برکون .
پلتان بک دیدی کہ سن ریوزینہ چبقہرق .
نرم ملککک پای نخمنہ کیت ۱ اورادہ بابامک
سراینہ مسافر اول ! بنم جراده پیر اولدیمچی

آکلات ۱ سن ، دوغورونجه ، بابام ، خاق
طوپکلاہرق بوبوک بر آتش یاقدرسین .
چوجو غمزک کوملکن ، طورونگی یانیودم دیہرک
بو آتشی آتدیرسین . بونی کورونجه دوشانم
اولان ابکی پری ، کندی کندیلرینی دہ آتشی
آتوب یانہ جقر . ایشنہ ، اوزمان بنی
باغلایان بوبولر بوزولور . بوبولردن
قورتولونجه سربست یانکزه کلیم .

عایشہ سلطان ، ریوزینہ چبقیدی .
آزکیدی ، اوز کیتدی . برکون
اوملککک سراینہ اولاشدی . مسافرملکک
کندیسنی اورایہ قبول ایتدیردی . برکون
اورادہ بارکک چوجوق دوغوردی .
آدینی آیدین قویدیار . اوکیجه یاتدینی
اورامک نجره سفہ ماری برقوش کلدی .
شویولہ اوتکک باشلادی :

بابام بیاسہ بوآیدین

روحک یاریسیدر

آننم بیاسہ بوآیدین

اوغانک قاریسیدر

میزہ بنم اودامدہ

یرمی و بربرلردی

کیت آننمہ ، بابامہ

بوسری سویلہ شیمدی ۱

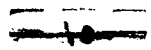
ماوی قوشک بوسوزلرینی ، اودامدہ

پلٽان بڪڻ ڀوسى بوزولدى . مزاردى
چيهه ڀرق باباڻڪ سرينه ڪلدى . ڦارينه
چوجوڻه ڦاووشدى . مسعود برحبات
ياشامه باشلاڊيلر . عابشه اهلانك بوقوجهدى
ايكى ڦزى ده دنيا به ڪلدى .

شیمدی کلم ییلان بکه : ییلان بک
 محاربه ده دوشمانلری یکدکدن سوکرا ،
 سرایه کلدی ، سوکیل قاریسی بوله مادی .
 چوق کدرلندی . همان آباغنه دمیر بر چاریق
 کچیردی ، الله دمیر بر عصا آلدی . بدی
 سینه کتیه دک مملکت ، آرامادق اولکه
 بیر اقادای . نهایت ، یول پلطان بکک اولکه نه
 اوغرادای . راست کاه ، پلطان بکک سرایه
 مسافر اولدی . ییلان بکه پلطان بک بری
 برنی کورونجه چرق سوبشیدیلر . پلطان بک
 یاوزولرینی کتیردی مسافرینه کورسردی . ییلان بک
 دیدی که « بو چوق اولرک آتله لرینی ده کورسم
 بر ضررواری ؟ » یاوزولرک بک بن بدی سینه دن بری
 بودمیر چاریقه . دمیر عصایله بریسی
 آریسوروم . « پلطان بک ، حایشه سلطان
 مسافراک بولوندینی اودایه چاغیردی . بواکی
 حصارقلیلر ، بری برنی کورونجه ابکیمی ده
 بایلدیلر . پلطان بک یوزلرینه صوسر په رک بولری
 آیلندی . ییلان بکه دیدی که « سوکیلکزی سزه ویرمه
 حاضریم . سز ابکیکی مسودا اولوکرده وارسین

برابر ياتاق برسيه دادى ايشيتدى . صباح
اولونجه . ماوى قوشك اودايه كلديكى .
مسافر خانم يوقاريدىكى سوزلى سويلديكى
خبر وردى . ايرتسى كيجمى والدە سلطانە
اودايه كلدى . ماوى قوشك كلديكى .
سوزلى سويلديكى ايشيتدى . اوده .
ايرتسى صباح مېشەنى پادشاهه اچدى .
پادشاهه اولونك كيجمى بىكەدى . اوده
اولونك قوشى كوردى . اولونك بىلە-وزلىنى
ايشيتدى . مسافر خانم كندى كلينلىرى .
ايدىك دە كندى طورونلى اولدينى
اولادىلار . كلينى طاقلى دىللارلا آغىرلايدىق
پاتان بىك اوداسە كوتوردىلار . ياوروسى دە
مانە وردىلار .

عایشه سلطان ، پلتان بکت سوزلرینی
پادشاه سوله دی . پادشاه خاقی طویلادی .
بویوک بر آتش یاقیدردی . طورونئی بو آتش
آته جفم دیه اعلان ابتدی . چوجوغلک
کوملکی چوجوق ، دیه آتشه آندیار .
یولک اوزرینه بوتون قوردلر ، قوشار ،
کیکلر کدرلرند قانادرینی توپلرینی دوکدیلر
باس طوتدیلر . بونلاکته کندیارینک سبب
اولدیفنی کورن ایکی پری - که پلتان بکت
دوشمانلیدی - ایکی بیاض توورجین سورننده
کلرک آتشه آتیلدیلر ، بونلرک پانعه سیه

هشقیله یاورورلرینه اولان شفقت و محبت
بری برینی آلت ایتمک چالیشیوردی . عایشه
سلطان عصرلر قدر اوزون سورن ابدی
براق ایچنده قراری ویردی . ایکی شهزاده
دوغرو ابارلادی ، آغزندن بوسوزلر
دوکولدی :

« آتی بخت ، آلتون قنتم بیلان بک !
چارناچار ، چوجوقلرمک بابامی پالتاز بک ! »

عایشه سلطان ، بوسوزلری سوله دکن
صوگرا ، طاسر ایچنده کی صوبی پالتاز بک
آیاغنه دوکدی . قهرمان قادین عشقی ،
یاورورلرینک سعادت ایچین فدا اتمشدی .
بیلان بک کدرنن ایددی ، قورلادی ، بکدن
بریلان سورتنه کیردی . اشتیقلی باشارله عایشه
سلطانی سوزده سوزده حاکم بر دلیکنه
دالیدی ، کیتدی . عایشه سلطانده آغلاپ
آغلاپ یاورورلری ایچین عشقی فدا ایدن
بو یوک فداکارلارک اچیسيله اوداسنه کادی :
هر صباح اوراده غلبه دوشور دزچو کدرک
بیلان بکی باشقه یوزدن بختیار ایتمه ایچین
ساعتلرجه الهنه یالوار بردی .

ضیا کوله آلب

نیم عمرم جهنملر ایچنده کچمسین ،
بیلان بک شویله جواب ویردی :
« سزک بویله رفدکارلارک مقصد حاصل اولماز .
ایکیمز کده املی عایشه سلطانک بختیار
اوله سیدر . او هانکیمزله بختیار اوله یلایر سه
اونکله یاشامه سی لازمدر . شیمیدی
هر اوجز حاکمه کیدم . اونکله الله برطاس
صو ویردم . صوبی کیمک ، آیاغنه دوکر سه
اونی ایسته دکی آکلار شیلیر . »
پالتاز بکده بوتون آرزوسو کویا سنک
بختیار اوله سیددی . فکری دوشور
کور دیکندنی سوله ییلان شیلر راضی اوندی .
اوجی برلکده سرباک حاکمه کیتدیلر .
چوجوقارده کندی سعادیلرینک تهلکه ده
اودیفنی سزک آرقلرندن آریلرورلردی .
پالتاز بک عایشه سلطانک الله ، صو ایله
دواو برطاس ویردی .

عایشه سلطانک رنکی کول کی نیم بیاض
اولمشدی . ایکی کنج شهزاده نک بک لری ده
آتمشدی ، قایلری خزلی خزلی چارپوردی .
عایشه سلطان ، ابتدا حاکم قوزلر
بیلان بک باقدی . صوگرا ، دوندی شفقتی
باقیشارله یاورورلری نیشا ایتدی .
کورولیوردی که روحنده ایکی شدقلی سودا
چارپیشیوردی : سوکلیلی بیلان بک اولانی

شمر :

أوز اولاد

آنهم باگا آق سودنی ، وبریرکن ،
الریله هپ اوقشاردی او بنی
دیردی ، اوکوداواسون سگا ایرکندن ،
باق ، نه دیور : کوزل دیگه ، آنه کی
باباک اولدی ، قارده شکده شهیددر ،
قوجه اوده ، سندن باشقه ارکک یوق ،
باباسنک اوغلی ایمش ، دیدیرندیر ،
دیه سینلر ، آدسنر ، شانسنر ، برچو جق .

•••

آندیکم سود ، تمیز ایمش کرچکدز ،
ایشته ، طوتیم او سوزینی یورده آردز .
یاقیشمازدی نذل تنبل قورولاق ،
بورجدی بگا حربه کیتمک ، وورولاق
یانمده یاز ، شیمدیجک ، سن ، برنامہ ،
کوتور ، اوقو ، همده سوبله آنهمه :
نیم ایچین باغلاماسین ، قارالر ،
نیم اوب اوز ، رجفت کوربوز ، اوغلم وار
اوکودنی ، دیگه بچک ،
بو اولکیدی ، بکلر بچک .

یولجو

بر قیزجقز طونیوردی ، آئنده ،
روساو ، کوزل چیچکلردن ، بردمت
یوزی محزون ، برسری وار کوکلنده ،
مطاق ، اولک قلبنده وار ، بریت
•••
یولجولری ، کلیر ، بکلر ، زواللی ،
همدوشونور ، نشانایمی امینی ،
دمتنه ، سوبلر ، سوبلر ، آغلاردی :
انسانلردن کزلی اولان دردینی
صوردیم ، قاردهش ندر ؟ سنده برغم وار
بردن ، یوزی ، قپ قرمزی ، قیزاردی
آچیش ، کلدر ، طوبیلامازسام ، تیزصولار
دیدی فقط ، کوزلری ده یاشاردی
•••
یاشلرینی ، سیاهمدن ، دوشوردی ،
بیاض ، کوچوک مندیانی الدن ،
برسوزلری سوبله یه رک یوروردی :
چوق خسته ایمش ، مکتوب کلدی ، امیندن
•••
دیدم ، اوک ، قاردهش بتر ، آغلما !
کپاری بیلیمورم ، کوکلکشی
آیدیمورم ، دمتکی ، ویرباک !
ایختهمدن کوتوروم ، اوکا ، بن ،